

Veel met weinig

Activiteitenplan 2010

Vastgesteld in de algemene ledenvergadering van 8 maart 2010

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Vereniging	4
<i>Missie</i>	4
<i>Taakopvatting</i>	4
<i>Leden</i>	4
<i>Financiën</i>	5
<i>Organisatie</i>	5
<i>Vormen van samenwerking binnen BRAIN</i>	6
2. Activiteiten	8
<i>Lobby & Public Affairs</i>	8
<i>Kwaliteitszorg</i>	9
<i>Benchmark</i>	11
<i>DIV+ A</i>	11
<i>Arbeidsmarkt, opleiding en mobiliteit</i>	11
<i>Collectieve promotie</i>	12

Voorwoord

Een half lustrum heeft BRAIN er inmiddels op zitten. In die 2,5 jaar hebben we met weinig middelen veel tot stand gebracht. Zo zorgden we voor ondersteuning, instrumenten en aanhoudende belangstelling voor kwaliteit en kwaliteitsszorg in de sector, droegen we bij aan de doorstart van de kennissite Digidiva, legden we de basis voor een imagocampagne om archieven en archiefgebruik te promoten en onderzochten we de mate van vergrijzing van de sector. Maar eerst en vooral dachten we fundamenteel na over waar we staan, waar we willen komen en wat we daarvoor nodig hebben. Samen met de KVAN zetten we de toon door het voortvarend uitbrengen van onze toekomstvisie *Archiveren is vooruitzien*. Dat document is van grote waarde. Het is breed verspreid en goed ontvangen. Het heeft veel van onze tijd en aandacht gekost om het te maken en uit te venten. Dat laatste zal nog wel even zo blijven. Voor de langetermijndoelen die we voor ogen hebben moeten we intensief blijven lobbyen en strategische allianties vormen.

Ambitieuze en gedreven als we zijn als bestuur en leden die samen vooruit willen, zijn we niet snel tevreden en streven we er steeds naar al onze voornemens ten uitvoer te brengen en in alle behoeften van de branche te voorzien. Daarbij ligt het gevaar op de loer van teleurstelling door gefnuikte ambities. Dat is een groot risico voor een vereniging die nog in de groei is. Het is belangrijk dat we onszelf de tijd geven om te groeien, in ledental, in kracht en in invloed. Dit nieuwe activiteitenplan is dan ook een oefening in realisme. We zijn nog niet zo groot en sterk als we zouden willen zijn. Onze financiële middelen zijn beperkt. We moeten dus scherpe keuzes maken. Dat doen we in dit plan. We laten ons daarbij leiden door ons visiedocument *Archiveren is vooruitzien*, dat we beschouwen we de beleidsmatige basis voor onze activiteiten in de komende jaren.

Jantje Steenhuis,
Voorzitter

1. Vereniging

Missie

BRAIN verbindt, versterkt en ondersteunt archiefinstellingen in Nederland, zodat die in staat zijn de maatschappelijke, culturele en informatieve waarde van hun archieven en documentaire collecties optimaal tot hun recht te laten komen. De vereniging schept daarvoor de benodigde voorwaarden door op te treden als lobbyist, dienstverlener/adviseur, platform en ‘gilde’.

Taakopvatting

BRAIN komt voort uit en is van de branche. De behoeften van en vraagstukken binnen de branche zijn leidend voor de koers van de vereniging. ‘Voor u en met u’ is het motto van BRAIN. Dat is keuze, maar ook noodzaak: BRAIN heeft weinig middelen, en zal daarom echt als collectief moeten opereren om dingen voor elkaar te krijgen.

Leden

BRAIN telt 67 leden en 3 begunstigers uit alle geledingen van onze gemêleerde branche: grote en kleine instellingen, overheidsarchieven en particuliere archiefbeheerders, bedrijfsarchieven en archiefinspecties. Dat is beduidend minder dan de 70% van de branchegenoten die we als streefcijfer hanteerden tijdens onze eerste levensjaren. De doelgroep van BRAIN bestaat ruim genomen uit zo’n 200 instellingen die lid of begunstiger kunnen worden.

Ons draagvlak in het openbare archiefwezen is redelijk groot. Maar liefst 62 van de leden zijn uit die hoek afkomstig en bijna alle grote overheidsarchieven zijn aangesloten. Het Nationaal Archief is begunstiger van BRAIN. Volwaardig lidmaatschap ligt voor het NA moeilijk vanwege de dubbelfunctie van Algemene Rijksarchivaris en directeur NA.

In de particuliere sector (categoriale instellingen en bedrijfsarchieven) scoren we nog veel te laag. Slechts vijf van onze leden zijn particuliere instellingen. Misverstanden uit de oprichtingsperiode spelen ons hier parten. BRAIN-in-oprichting koerste aanvankelijk aan op een koppeling van het lidmaatschap aan de certificering van instellingen op basis van eisen die voor

veel particuliere instellingen onhaalbaar leken. Het oprichtingsbestuur heeft die signalen uiterst serieus genomen en heeft de vereniging uiteindelijk opgericht als een open organisatie met een lage drempel. Bundeling van krachten is immers het eerste doel van de branchevereniging. Dat verdraagt zich slecht met uitsluitingsmechanismen.

Bestuur en bureau spannen zich in om de beeldvorming te corrigeren en met name in de particuliere sector nieuwe leden te werven.

Financiën

De enige vaste bron van inkomsten wordt gevormd door de contributie-inkomsten.

De vereniging heeft een bescheiden vermogen opgebouwd doordat grote leden in de fase van oprichting hun contributie voor een aantal jaren vooruitbetaald hebben. Dit vermogen moet worden aangesproken om de vereniging draaiend te kunnen houden en het activiteitenplan te kunnen uitvoeren. Het financiële beleid is erop gericht het vermogen geleidelijk in te zetten. Enerzijds stellen we onszelf daarmee in staat zichtbaar en effectief te blijven opereren. Het is vooral van belang om de saamhorigheid en de samenwerking in de branche te bevorderen. Dat doen we door de inzet van de bureaumedewerker die de samenwerking tussen instellingen in verenigingsverband gaande houdt.

Bij een ledental van ca. 100 kunnen we onze minimumuitgaven doen zonder dat we hoeven in te teren op onze reserves. Dat is dan ook het minimale streefcijfer.

Extra activiteiten bovenop de in dit plan genoemde, zijn alleen mogelijk als er externe financiering voor gevonden wordt. Dat kunnen subsidies zijn, bijvoorbeeld uit het professionaliseringsprogramma van de Mondriaanstichting, maar ook eigen bijdragen van leden die zich hard willen maken voor bepaalde ontwikkelingen.

Organisatie

Het verenigingsbestuur bestaat uit Jantje Steenhuis (voorzitter, namens Gemeentearchief Rotterdam), Maarten Schenk (secretaris, namens Haags Gemeentearchief), Daan Hertogs (penningmeester, namens Stadsarchief Breda), Jan van der Meer (lid, namens Rabobank Nederland), Ariela Netiv (lid, namens Regionaal Archief Leiden), Wim Reijnders (lid, namens Markiezenhof) en Lieuwe Zoodsma (lid, namens Noord-Hollands Archief).

Rens Frommé bemant het bureau van de vereniging vanuit zijn standplaats in het Haags Gemeentearchief. Margreet Windhorst levert twee dagen per maand bestuursondersteuning, met name op het gebied van beleid.

Vormen van samenwerking binnen BRAIN

BRAIN wil slagvaardig en doelmatig kunnen opereren. Daarom is het zaak om steeds kritisch te kijken naar de manier waarop we dingen doen en organiseren.

De afgelopen jaren werkte BRAIN met zes werkgroepen voor zes aandachtsgebieden waar de leden aan hechtten: Kwaliteitszorg, Benchmark, Collectieve promotie, Lobby & Public Affairs, Arbeidsmarkt, opleiding & mobiliteit en DIV & Archieven. De werkgroepen hebben stuk voor stuk goed werk verricht. Toch heeft het bestuur de behoefte de positie en de verwachtingen t.a.v. de werkgroepen te verhelderen.

Statutair kent BRAIN alleen secties/kennisgroepen, die door de ledenvergadering moeten worden ingesteld met het oog op specifieke taken met een permanent karakter. De verdere vormgeving van de samenwerkingsverbanden binnen BRAIN is vrij.

De statutaire omschrijving van een sectie is van toepassing op de werkgroep Kwaliteitszorg. Die zal daarom worden omgevormd tot sectie. Als vast onderdeel van de organisatie is de sectie ook een vaste post op de begroting.

De overige werkgroepen zijn, tot dusver althans, bezig met klussen die vooralsnog een tijdelijk karakter dragen. De vereniging kan zich vanwege de financiële situatie waarin ze verkeert, ook niet permitteren om veel vaste taken te benoemen waar structureel geld voor nodig is. Het is dan ook duidelijker en juister om de overige werkgroepen als projectgroepen te betitelen.

De platformfunctie van BRAIN heeft tot dusver nog geen organisatorische vorm gekregen. Dat zal op korte termijn moeten veranderen. BRAIN is in gesprek met het Platform Particuliere Archieven en wil ook graag onderdak bieden aan het Werkverband Gemeentelijk Archiefinspecteurs en het Platform Communicatie. BRAIN wil dergelijke samenwerkingsverbanden graag onderdak verlenen, omdat ze belangrijk zijn met het oog op kennisdeling en functionele samenwerking en afstemming binnen de branche. Daarom creëert BRAIN de mogelijkheid om platforms in te stellen binnen de vereniging.

BRAIN-platforms zijn contactgroepen van functionarissen die bij onze leden belast zijn met een specifieke taak, zoals inspectie, communicatie of de verwerving en het beheer van particuliere

archieven. De verhouding tussen platforms en bestuur moet in het huishoudelijk reglement van de vereniging worden uitgewerkt en vastgelegd.

2. Activiteiten

Lobby & Public Affairs

De visie *Archiveren is vooruitzien* heeft veel in gang gezet. Of er een oorzakelijk verband bestaat tussen onze visie en het voornemen van minister Plasterk om met een eigen archiefvisie te komen, zullen we natuurlijk nooit weten. Feit is, dat OCW na een reeks van jaren waarin het archiefbeleid sterk gericht was op de problemen bij de rijksoverheid, nu werkt aan een eigen visiedocument dat het archiefbeleid voor de komende jaren zal gaan bepalen. Het is dus nu zaak om input te leveren voor en invloed uit te oefenen op de inhoud van deze beleidsvisie. Eén punt hebben we al binnen: de DG Cultuur en Media heeft ons toegezegd dat we als stakeholder geïnformeerd en geconsulteerd zullen worden in het voorbereidingsproces.

Afhankelijk van de ruimte die de planning van het ministerie daartoe biedt, zullen we wegen zoeken om als bestuur de leden te raadplegen over de vragen die het ministerie aan ons voorlegt.

Een ander uitvloeisel van *Archiveren is vooruitzien* is het initiatief van BRAIN, Nationaal Archief, RHC's, Gemeentearchief Rotterdam en Stadsarchief Amsterdam om een voorstel te ontwikkelen voor een gemeenschappelijke e-depotvoorziening voor –om te beginnen– het openbare archiefwezen. Eind maart 2010 levert deze gelegenheidscoalitie een concreet voorstel op dat wordt voorgelegd aan OCW, BZK, IPO, VNG en UvW.

Het kabinet heeft het belang van duurzaam toegankelijke (digitale) overheidsinformatie onderstreept in zijn kabinetsvisie *Informatie op orde* uit 2006 en in recentelijk opnieuw in zijn brief van 7 juli 2009. Het actieprogramma *Informatie op orde* moet binnen de rijksoverheid leiden tot duidelijke afspraken over het beheer van overheidsinformatie. In dezelfde lijn past ook de opdracht van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de Nationale Coalitie Digitale Duurzaamheid (NCDD) aan nationale kennisinstellingen om een verkenning uit te voeren naar de duurzaamheid van digitale informatie in het publieke domein. In dat kader kijken Nationaal Archief, BRAIN en de andere partners nu naar een gezamenlijke aanpak van duurzame opslag voor (overgebrachte) overheidsarchieven. Alleen dan kunnen werkelijk grote voordelen op het gebied van kwaliteit, efficiency en continuïteit behaald worden. Geen stand alone oplossingen derhalve, maar een gezamenlijke infrastructuur van e-Depotvoorzieningen voor

overheidsinformatie in de 21^e eeuw.

Het voorstel zal actief worden uitgedragen bij alle overheden en natuurlijk vooral bij het rijk, waar een gemeenschappelijk oplossing voor kostbare, urgente en weerbarstige vraagstukken wellicht aanslaat in het licht van de grote bezuinigingen die aanstaande zijn.

Deze activiteiten kosten veel inzet en tijd van bestuur en ondersteuning. Het zijn niet de meest zichtbare en merkbare activiteiten van BRAIN, maar momenteel wel de belangrijkste. Het is de beste manier om de branche een stem te geven bij het bepalen van haar eigen toekomst.

Kwaliteitszorg

BRAIN wil de zelfregulering en professionalisering in de branche bevorderen en ondersteunen. Daarom blijft kwaliteitszorg een belangrijk speerpunt. BRAIN besteedt er het grootste deel aan van de middelen die beschikbaar zijn voor het activiteitenbudget. De komende jaren staan in het teken van uitbouw van het instrumentarium van kwaliteitszorg als opmaat naar de certificering van instellingen.

Handvest

Het huidige handvest is door alle aanvullingen een omvangrijk document geworden. Daarin staan zowel de normen die voor de klant relevant zijn als de normen die voor de instelling van belang zijn. Daardoor is het handvest zoals we dat nu kennen niet goed bruikbaar in de communicatie naar onze gebruikers. BRAIN zal daarom de vernieuwing van het handvest ter hand nemen en daarbij een klantversie en een organisatieversie maken. De organisatieversie bevat normen die feitelijk randvoorwaarden zijn om de normen van het externe handvest te kunnen realiseren. Het nieuwe organisatiehandvest zal normen opvatten als prestatieafspraken die gerealiseerd worden binnen een nog te bepalen termijn. Daarmee wordt het handvest geen dode letter, maar een werkdocument, een “Handvest voor de toekomst”.

Kwaliteitsmonitor

De ledenvergadering van BRAIN van november 2008 besloot de Kwaliteitsmonitor tweejaarlijks te houden. BRAIN heeft de monitor in 2009 uitgevoerd. In 2011 is de volgende editie. In de aanloop daarnaar wordt de vragenlijst geactualiseerd op basis van de resultaten van 2009.

Verbreiding van de kwaliteitszorg naar andere aspecten

De Kwaliteitsmonitor is gericht op één, zij het belangrijk, aspect van de taakuitvoering van een archiefinstelling, namelijk de dienstverlening. Om de kwaliteit van een archiefinstelling over de hele linie te kunnen toetsen aan de normen uit het organisatiehandvest is een onafhankelijk en herhaalbaar onderzoek nodig: de audit. Een instrument hiervoor ontbreekt vooralsnog. BRAIN zal een dergelijk instrument (laten) ontwikkelen en testen. Dit kan alleen voor die aspecten waarvoor normen bestaan. Naarmate het handvest wordt uitgebreid, zal ook het instrument voor toetsing van meerdere aspecten worden toegepast. Doel is te komen tot een volledig instrument om de kwaliteit van alle aspecten van de taakuitvoering van een archiefinstelling te kunnen toetsen. Een auditstelsel is randvoorwaarde om tot certificering te kunnen overgaan.

De kwaliteit van het Nederlandse archiefwezen is een publiek belang. Dat geldt niet alleen voor het openbare archiefwezen, hoewel het publieke belang daar wel groter is en zwaarder weegt, maar ook voor een groot deel van de particuliere archiefbeherende instellingen. Alle grote categoriale instellingen worden immers grotendeels met publiek geld gefinancierd. Vanuit zijn stelselverantwoordelijkheid is de minister van OCW daarom mede belanghebbend en medeverantwoordelijk voor de kwaliteit van het archiefwezen. In de bibliotheeksector en in de museumsector heeft de minister van OCW deze verantwoordelijkheid ook altijd genomen. De bibliotheekvernieuwing en de museumregistratie zijn grotendeels rijksgefinancierde operaties. BRAIN pleit er bij OCW voor die lijn door te trekken naar de archiefsector en vraagt om een bijdrage voor de uitbouw van de kwaliteitszorg.

Vooralsnog is het, zeker in het licht van de naderende overheidsbezuinigingen, buitengewoon onzeker of de minister over de brug komt. Desondanks maakt BRAIN wel een begin met de ontwikkeling richting certificering door een opzet te maken voor een auditinstrument en dit in de vorm van een pilot uit te proberen in en met het archiefveld.

Draagvlak

Ontwikkeling, toepassing en onderhoud van kwaliteitszorg en de bijbehorende instrumenten kan niet zonder draagvlak van het archiefveld. BRAIN organiseert daarom studiedagen en werkconferenties om ontwikkelstappen in gezamenlijkheid voor te bereiden.

Benchmark

De werkgroep Benchmark heeft hard gewerkt om om een pilot van de grond te krijgen. Helaas is de animo van de leden om daaraan deel te nemen gering. In het licht van de financiële situatie is dan ook besloten om in 2010 slechts een beperkte pilot uit te voeren met de leden die zich daarvoor hebben aangemeld. Het bureau kan daarbij de benodigde ondersteuning leveren. Overname van het Kengetallen InformatieSysteem (Erfgoed Nederland) en het Generiek Rekenmodel Digitaliseringskosten (Erfgoed Nederland samen met Digitaal Erfgoed Nederland) is niet mogelijk als met die instrumenten geen middelen meekomen voor beheer en onderhoud.

DIV+ A

DIV en archiefinstellingen staan in toenemende mate voor dezelfde of sterk vergelijkbare vraagstukken. Het semi-statisch archief bestaat niet meer en vormt dus ook niet langer een veilige muur waarachter beide subsectoren zich kunnen terugtrekken. Kennis van en betrokkenheid bij elkaars problematiek en de oplossingen die daarvoor worden ontwikkeld, is een kwestie van welbegrepen eigenbelang. BRAIN heeft daarom in 2009, in geld en in menskracht, een flinke bijdrage geleverd aan de doorstart van het digitale kennisplatform DIGIDIVA (werktitel nieuwe site: BREED). In 2010 blijven we meebetalen aan de structurele kosten van de site en blijven onze leden hun medewerkers inzetten om te zorgen voor zinvolle content.

De inspecteur is een belangrijke schakel in het goed functioneren van de tandem van DIV en archiefinstellingen. De inspectie staat van alle kanten onder druk. BRAIN werkt op korte termijn haar visie op de herijking van het archieftoezicht verder uit en brengt die onder de aandacht van OCW, BZK, VNG en IPO.

Arbeidsmarkt, opleiding en mobiliteit

De bemensing van onze instellingen is doorslaggevend voor de kwaliteit die we als branche kunnen leveren. Arbeidsmarkt, opleiding en mobiliteit blijven dan ook aandachtspunten van BRAIN.

BRAIN zal met inzet van de bureaucapaciteit verder onderzoek uitvoeren naar de staat van onze

arbeidsmarkt. Na het uitstroomonderzoek dat we in 2009 deden, doen we in 2010 onderzoek naar de instroom vanuit de opleidingen.

De deskundigheid van onze mensen is ons belang, maar eerst en vooral een zaak van de beroepsbeoefenaren zelf, verenigd in de KVAN. BRAIN steunt het streven van de KVAN om te komen tot certificering van archivariissen en recordmanagers, maar heeft nog wel wat wensen over de inhoudelijke en bestuurlijke vormgeving daarvan. In 2010 is dat onderwerp van gesprek tussen beide besturen. Zonodig werkt BRAIN mee aan proefcertificering om de werking van het systeem verder te testen. Een voorwaardelijke toezegging van een geldelijke bijdrage onderstreept de positieve grondhouding van BRAIN in deze.

BRAIN is de KVAN erkentelijk voor de jaarlijkse tweedaagse conferentie die zo'n belangrijke platform- en netwerkfunctie heeft in ons werkveld. De branche heeft veel belang bij een dergelijk evenement. Desgevraagd heeft BRAIN daarom besloten de studiedagen 2010 ook geldelijk te ondersteunen.

Collectieve promotie

In 2009 investeerde BRAIN in de allereerste stap van de ontwikkeling van een collectieve imago-campagne voor archieven en archiefinstellingen. Bureau Edenspiekermann levert in het voorjaar van 2010 een heldere propositie op die uitdrukt wat archieven zijn en waar archiefinstellingen voor staan. Die propositie is voor alle archiefinstellingen bruikbaar in hun communicatie naar het publiek.

Het liefst zouden we op basis van die propositie verder gaan en een echte campagne gaan ontwikkelen. Die wens gaat de draagkracht van BRAIN vooralsnog echter ver te boven.

BRAIN zal in ieder geval zorgen voor het verspreiden en verklaren van de propositie en met haar leden overleggen hoe de branche die kan gaan gebruiken. Verder spant BRAIN zich in om fondsen te werven om door te kunnen gaan met de ontwikkeling van een campagne.